

Posudek oponenta bakalářské práce
Hrady a tvrze kolem Metuje a Úpy v časech kolonizace 13.–15. století
Otakar Jansa

Kastelologická problematika není v bakalářských a diplomových pracích na ZČU rozhodně řídkým jevem, většinou se však objevují studie zaměřené detailně na jednu lokalitu. I u nich nicméně platí, že autoři/autorky vycházejí prakticky výhradně z dostupné odborné literatury, jelikož k práci v terénu jim chybí příležitosti a příslušná kastelologická průprava, zatímco v archivech narazí na paleografické a jazykové (latina, němčina) bariéry. Vytváření kompilativních lokálních encyklopedií však nemusí být – a není – od věci a v rámci kvalifikačních prací je dokonce vítám coby praktickou regionální příručku, vhodnou i pro učitele základních a středních škol, nejen coby inspiraci pro exkurze do blízkého okolí. Že si Otakar Jansa zvolil kraj kolem dvou východočeských řek, s ohledem na jeho původ z Náchodska nijak nepřekvapuje.

Nepřekvapuje ani struktura práce. V zásadě by se dala rozdělit na dva ústřední celky, totiž na „úvodní studii“ a na encyklopedickou část, která je pochopitelně mnohem rozsáhlejší. V první kapitole nás autor stručně a obecně seznámí s problematikou středověké kolonizace (zde ale postrádám zvláště některé práce Jiřího Kejře), následně s kastelologickou terminologií a až poté, dost nelogicky, s tehdejší klimatickou a zeměpisnou situací – právě tím měl O. Jansa začít. Čtvrtá kapitola, dá-li se o několika málo řádcích takto hovořit, obecně popisuje základní typy opevněných feudálních sídel. Zde bych očekával jak více textu, tak větší množství citované literatury. Svě dělení, resp. pevnou strukturu má pak i vlastní encyklopedie jednotlivých hradů a tvrzí. Ty nejsou děleny podle stavu dochování (z některých se koneckonců nedochovalo vůbec nic), ale podle data svého vzniku, 13. stoletím počínaje a 15. stoletím konče. Každá z těchto skupin je přitom řazena abecedně. V rámci toho tedy ke slovu přicházejí konkrétní hrady a tvrze současného Náchodska a Trutnovska, vždy s popisem polohy v rámci regionu, stavebního provedení, kuriozit (opravdu je nutné u každého objektu hledat nějakou „zvláštnost“?) a historie, včetně přehledu někdejších majitelů a historické role objektu. Závěru ovšem musím vytknout až přílišnou stručnost a nebál bych se ani slov o promarněné příležitosti, jakkoli to zní jako klišé. Podrobné studium několika desítek hradů, zřícenin a tvrzí rozhodně mělo vést k výraznějšímu zamyšlení se nad jejich existencí a ke vzájemné komparaci (mj. typologické), jelikož takto smysl autorovy práce výrazně kulhá. Dalo se to ostatně vyřešit i připojením tabulky, byť třeba i jen s tvrdou faktografií. Slušelo by se také sumarizovat pojednané hrady a tvrze s ohledem na jejich zakladatele a majitele (panovník, vyšší šlechta, nižší šlechta, církev, eventuálně měšťanstvo), na jejich rozměry, dobu zániku atp.

Autorovy literární rozhledy jsou velmi solidní, i když starší práce německých autorů zcela vynechal, počínaje už topografy Schallerem a Sommerem. Jen na okraj upozorňuji na spornou kvalitu některých z citovaných prací (Fišera, Wolf), jelikož nejsou opřeny o vlastní výzkum a také spíš jen kompilují.

Poměrně dobrý pocit z předkládané práce mi bohužel kazí jazyková stránka, protože obsahuje až příliš vysoký počet překlepů (třeba hned v úvodu se autor stylizuje do role ženy, když tvrdí, že práci „vypracovala“) i hrubých pravopisných chyb (už v obsahu chybí čárky, v textu mnohokrát také, zvláště před spojením „a to“; na s. 83 bije do očí „...k objektům, které doznali...“). Rovněž stylistika zaostává, některým slovním obrátům čtenář snad ani nemůže rozumět (s. 12 „vysoce cenným nejen mou osobou“; s. 16 „dal jsem si za cíl, abych...“; atd. atd.).

Přes uvedené dílčí výhrady soupisovou práci O. Jansy hodnotím kladně, rád ji navrhuji k obhajobě a hodnotím jako ještě **velmi dobrou**.